

מבארת הגמרא: אַלְמָא קַסְבֵר – מוכח שסבר רב הונא, שכשאַרְבּ
מְקַדִישׁ, בְּעֵינֵי יָפָה הוא מְקַדִישׁ, וודאי שהקדיש אילנות בפני עצמם
וקרקע בפני עצמה, שלא ייפרדו האילנות אגב הקרקע בחמישים שקל
כסף.
אִיתִיבֵיהּ [–הקשה] רב נחמן לרב הונא ממשנתו, אַחַד הַמְקַדִישׁ
שדה אחוזה בחולות הַמְחֻזֵּי, וְאֶחָד הַמְקַדִישׁ בְּפִרְדִּיסוֹת סְבִסְטִי,
נִתֵּן בְּפִדְיוֹנָה לְכָל בֵּית יָרֵעַ הוֹמֵר שְׁעוּרִים בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה,
ופרדסות הם כרמים נטועים, ומוכח שגם שדה מליאה אילנות נפדית
בחמישים שקל, ולא כרב הונא.
רב הונא מתרין: אַמֵּר לִיה רב הונא לרב נחמן, 'פרדסות סבסטי'
ששנינו, שדה הַרְאִיּוּה לְפִרְדִּיסוֹת סְבִסְטִי קָאֲמִינָא, אבל אינה
נטועה, ולכן לא שנינו שפודה את האילנות לבדם.
רב נחמן מוסיף להקשות: אִיתִיבֵיהּ – הקשה עליו רב נחמן מברייתא,
בפדיון שדה אחוזה נאמר (ויקרא כו טז) 'וְהָיָה עֶרְכָּךְ לְפִי יָרֵעַ וְרֵעַ
חֹמֶר שְׁעָרִים בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה', קצבה התורה השיעור לפי 'בית
יָרֵעַ', ואם כך, אִין יָרֵעַ לִי דִין זה אֵלְמָא בְּבֵית יָרֵעַ – הראייה לזריעה,
שְׂדֵה גְפָנִים וְשְׂדֵה קִנִּים וְשְׂדֵה אֵילָנוֹת, שאינן ראיות לזריעה כשהן
נטועות, מִנֵּי, תְלָמוּד לֹמֵר (שם) 'יָאֵם מְשֻׁדָּה אֲחֻזְתּוֹ, שְׂדֵה מְכָל
מְקוּבָה, ואף קרקע נטועה נקראת שדה. מוכח שאף שדה מליאה
אילנות נפדית בחמישים שקל, ולא כרב הונא.
רב הונא מתרין: אַמֵּר לִיה רב הונא לרב נחמן, הֵבֵא נָמִי – אף כאן
פְּוֹדָה תְחִילָה אֵילָנוֹת בְּשׁוּיִם, וְחֻזְרָא וְפְוֹדָה את הקרקע בחמישים
שקל, ודרשת הברייתא לא נאמרה אלא על הקרקע שאינה נפדית
בשוויה.
רב נחמן מוסיף להקשות: אִיתִיבֵיהּ – הקשה עליו רב נחמן מברייתא,
הַקְּדִישׁ שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת, מִמִּטְעַ עֲשָׂרָה לְבֵית סָאָה – המפורזים
בשיעור שעשרה אילנות המפורזים כך תופסים בית סאה, שכן היא
קרקע הנצרכת ליניקת האילנות, הָרִי יָהּ הַקְּדִישׁ גַּם אֶת הַקְּרָקַע
שבין האילנות, וְגַם אֶת הָאֵילָנוֹת הַקְּטַנִּים שְׁבִינֵיהֶם, כיון שבאופן
זה נחשבים לשדה אילן, ודעתו להקדיש את כל השדה. וּבְשָׂהוּא
פְּוֹדָה אותם, פְּוֹדָה לְפִי יָרֵעַ הוֹמֵר שְׁעוּרִים בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה.
אבל היו מפורזים פָּחוֹת מִיָּבֵית, שעשרה אילנות כמותם היו תופסים
פחות מבית סאה, או אם פיזורים היה וְתָרַע עַל בָּן, שעשרה אילנות
היו תופסים יותר מבית סאה, או שמפורזים בשיעור 'ממטע עשרה
לבית סאה', אלא שְׁהַקְּדִישׁ בְּוָה אַחַר זֶה, הָרִי זֶה לֹא הַקְּדִישׁ לֹא
אֶת הַקְּרָקַע וְלֹא אֶת הָאֵילָנוֹת שְׁבִינֵיהֶם, אלא את האילנות בלבד,
וכשהוא פודה, פודה בשוים, לפי שכשאינם נטועים כסדר נטיעת
אילנות, אינם נחשבים 'שדה אילן' ואין הקרקע נקנית עמחם, וכן
הקדישן בזה אחר זה, כי רק שלשה אילנות יחד נחשבים כשדה
אילן, והקרקע נקנית עמחם.
מוסיפה הברייתא: וְלֹא עוֹד – לא רק כשהקרקע אינה קדושה נפדים
האילנות בשוים, אֵלְמָא אֲפִילוּ הַקְּדִישׁ תְּחִילָה אֵילָנוֹתֵינוּ שאינם
נטועים כמטע עשרה לבית סאה, וְאַחַר כֵּךְ הַקְּדִישׁ את הקרקע
שלהם, בְּשָׂהוּא פְּוֹדָה, פְּוֹדָה קודם אֶת הָאֵילָנוֹת בְּשׁוּיֵיהֶן, וְחֻזְרָא
וְפְוֹדָה קְרָקַע לְפִי בֵּית יָרֵעַ הוֹמֵר שְׁעוּרִים בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה, ואין
פודה האילנות אגב הקרקע, לפי שלא הקדישם יחד, לכן גם אין
נפדים יחד.
ומתחילת הברייתא קשה לרב הונא, ששנינו שכשקדיש אילנות עם
קרקע, פודה האילנות עם הקרקע בחמישים שקל, ואינו פודה קודם
את האילנות לבדם.
רב נחמן מוסיף שרב הונא אינו יכול לתרץ כפי שתרץ לעיל: וְכִי
תֵימָא – ואם תרצה לומר, הֵבֵא נָמִי – אף כאן פְּוֹדָה תְחִילָה
האילנות בשוים וְחֻזְרָא וְפְוֹדָה את הקרקע, והברייתא דיברה רק על
פדיון הקרקע, אי אפשר לומר כן, דְּהָא מְדַסִּיפָא – הרי מהמפורש
בסיפא שפְּוֹדָה את האילנות וְחֻזְרָא וְפְוֹדָה את הקרקע, מְכָלֵל
דְּרִישָׁא שלא פירשה בה הברייתא שכן הדין, לֹא – אין הדין שפודה
וחוזר ופודה.
הגמרא מיישבת שיש תנא אחר שרב הונא כמותו. מתרצת הגמרא:

מִלְתָּא אַגַּב אֲוֹרְחִיהּ קִמְשַׁמַּע לָן – לימדנו דין בדרך אגב, בְּדַרְבַּ
יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אָסוּר לְאָדָם שְׂאִימֵר
כְּמָה נֶאֱמַר בְּנַעֲנֵי יָהּ, שנאמר (דברים ז ב) 'לֹא תִחַנֵּם', שפירושו לא
תתן להם חן. ולפיכך שנה התנא 'נאה שבישראל', ולא 'נאה' סתם,
להשמיע שאין להזכיר נוי על עובד כוכבים.
מקשה הגמרא: וְלִיתֵינִי – שישנה התנא אֶת הַנְּאִיָּה שְׁבִינֵיִשְׂרָאֵל וְאֶת
הַבְּעוּר שְׁבִינֵיִשְׂרָאֵל, וכיון ששנינו 'בעור שבישראל', משמע שסוברת
משנתנו שעובד כוכבים אינו נערך, ולא כרבי מאיר.
מתרצת הגמרא: לא שנה כך התנא כי פְּוֹדָה אֲוִמָּה קְמִיירי – דרכו
לעטוק בעם אחד, בְּתֵרֵי אֲוִמֵי לֵא מִיירי – אין דרכו לעטוק בשתי
אומות, וכיון שהוצרך לנקוט בישראל ללמד את דינו של רב, נקט
בכל דבריו 'ישראל'.
הגמרא מקשה על זה: וְלֹא – וכי אין המשנה עוסקת בשתי אומות,
וְהָא קְתַנֵּי הֵלֵךְ (יד:), שהאונס ומפתה נערה, משלם חמישים סלעים
לאביה, בין אם היתה הַגְּדוּלָה שְׁבִיבְהוֹנָה – ממשפחה חשובה
שבבונה, ובין אם אנס או פיתה אֶת הַקְּמִטָּה – ממשפחה פלה
שְׁבִינֵיִשְׂרָאֵל, ומוכח שהמשנה עוסקת בשתי אומות, ששנתה כהנים
וישראלים.
מתרצת הגמרא: הֵתֵם תָּד אֲוִמָּה הוּא – כהנים וישראלים הם אומה
אחת, אֵלְמָא מְקַדִישׁ הוּא דְקַדִישׁ בְּהִנֵּים מִפִּי – שהכהנים קדושים
יותר, ואין להזכיר שהתנא שונה שתי אומות.
הגמרא דוחה בעוד אופן את ההוכחה שעובד כוכבים אינו נערך:
וְאִיבְעִית אִימָא – אם תרצה תישב, שהתנא לא בא למעט עובד
כוכבים אלא אִיירי דְקָא בְּעֵי לְמַתְנֵי סִיפָא – אגב שרצה לשנות
בסיפא דין שְׂדֵה אֲחֻזָּה, דְּבִינֵיִשְׂרָאֵל הוּא דְמִשְׁפַּחַת לָהּ – אפשר
שימצא דין זה, אבל בְּעוֹבֵד בְּכּוֹכְבִים לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ, דְּלֹאֵוּ בְּנֵי
אֲחֻזָּה נִינְהוּ – כי אין להם ירושה בארץ ישראל, מִשּׁוּם הָכִי קְתַנֵּי
לָהּ גַּם בְּרִישָׁא דוּוּקָא בִּישְׂרָאֵל.
משנה
המקדיש שדה אחוזתו שירשה מאבותיו, נתנה התורה שיעור קבוע
בפדיונה מהקדש, שנותן הפודה חמישים שקל כסף לקרקע הראייה
לזריעת כור שעורים, ואם המקדיש עצמו פודה, מוסיף עוד חומש.
ואם הקדיש שדה שקנאה מאחר, אין פדיונה כשל שדה אחוזה,
והחילוקים יבוארו בסוגייתנו. ואם פדאה אדם אחר, אם היא שדה
אחוזה, בשנת היובל ניתנת לכהנים, ואם היא שדה מקנה, חזרת
ביובל לבעליה הראשונים שמכרה לזה שהקדישה.
המשנה ממשיכה בדינים שנאמרו להקל ולהחמיר: בְּפִדְיוֹן שְׂדֵה
אֲחֻזָּה פְעָמִים הַדִּין לְהַקֵּל וּפְעָמִים לְהַחְמִיר, בִּיצֵר, אַחַד [–בין]
הַמְקַדִישׁ קרקע בחולות הַמְחֻזֵּי – סביבות העיר, שאינה משובחת,
בגלל דריסת רגלי בני העיר, וְאַחַד [–ובין] הַמְקַדִישׁ בְּפִרְדִּיסוֹת
סְבִסְטִי [–שם מקום] שמעולים הם מאד, נִתֵּן הַפּוֹדָה אותם מחזיר
קבוע. לקרקע הראייה לזרע חוֹמֵר שְׁעוּרִים – לזרוע בה כור שעורים,
בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה, ולא לפי שווי השדה. נמצא דין זה מיקל
בפרדסות סבסטי ומחמיר בחולות המחוז.
וּבְשָׂדֵה מְקַנָּה אין שיעור קצוב לפדיונה מהקדש אלא נִתֵּן אֶת
שְׁוִיוֹ.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, אַחַד שְׂדֵה מְקַנָּה וְאַחַד שְׂדֵה אֲחֻזָּה דִּינָם שוֹה
ליפדות בחמישים שקל, מִה חִילוּק יֵשׁ בֵּין שְׂדֵה אֲחֻזָּה לְשְׂדֵה
מְקַנָּה, שְׁבִשְׂדֵה אֲחֻזָּה כשהבעלים פודה הוא נִתֵּן הוֹמֵשׁ נוֹסֵף על
החמישים שקל, וּבְשְׂדֵה מְקַנָּה אֵינוֹ נִתֵּן הוֹמֵשׁ, וטעם הדבר יתבאר
בגמרא.
גמרא
רב הונא מבאר שהפדיון הקצוב לשדה אחוזה הוא לקרקע בלבד
בלא האילנות: אָמַר רַב הוֹנָא, הַקְּדִישׁ שְׂדֵה מְלִיאָה אֵילָנוֹת,
בְּשָׂהוּא פְּוֹדָה, פְּוֹדָה תְחִילָה את הָאֵילָנוֹת בְּשׁוּיֵיהֶן, וְחֻזְרָא וְפְוֹדָה את
הַקְּרָקַע לְפִי בֵּית יָרֵעַ הוֹמֵר שְׁעוּרִים בְּחֻמְשֵׁי שְׁקָל בְּסָפָה.
המשך בעמוד לד

המשך ביאור למס' ערכין ליום ששי עמ' א

20 וזה לחוד, דהא שמעינן ליה – שהרי שמענו לרבי שמעון, דאזיל
 21 בתר – שהלך לפי שעת הפדיון.
 22 הגמרא מביאה היכן סבר רבי שמעון שהולכים אחר שעת הפדיון:
 23 דתנניא, מניין לאדם הלוקח וקונה שדה מאביו, והקדישה, ואחר
 24 כך מת אביו, שבשעת ההקדש היתה שדה מקנה, אך בשעת הפדיון
 25 היא שדה אחוזה, מניין שתהא השדה לפניו כשדה אחוזה ליפדות
 26 בחמישים שקל ולא בשווייה, תלמוד לומר – למדנו מהנאמר בשדה
 27 מקנה (ויקרא כז כב) ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו
 28 יקדיש לה, ותיבות אשר לא משדה אחוזתו מיותרות, ללמדנו
 29 שדווקא בשדה שבשעת ההקדש אינה ראויה לבא לו בירושה
 30 ולהיות שדה אחוזה, נאמר דין שדה מקנה ליפדות בשווייה, יצתה
 31 זו שהיא ראויה להיות שדה אחוזה, שהרי עומד לירשה כשימות
 32 אביו, ולפיכך דינה כשדה אחוזה ליפדות בחמישים שקל לאחר שמת
 33 אביו, דברי רבי יהודה ורבי שמעון.
 34 רבי מאיר חולק שרק אם ירשה לפני שהקדישה אין היא שדה מקנה:
 35 רבי מאיר אומר, מניין ללוקח שדה מאביו, ומת אביו, ואחר כך
 36 הקדישה, מניין שתהא לפניו כשדה אחוזה שנפדית לפי זרע חומר
 37 שעורים בחמישים שקל כסף,

1 אלא כך יש ליישב, הא מני – ברייתא זו כשיטת מי שנויה, כשיטת
 2 רבי שמעון היא, דאמר מקדיש בעין רעה מקדיש, כלומר במידה
 3 מועטת, כמוכר ולא כנותן מתנה, וכשהקדיש קרקע מליאה אילנות,
 4 לא היתה דעתו שיצטרך לפדות האילנות בפני עצמם, אבל רב הונא
 5 סבר כתנא הסובר שמקדיש בעין יפה הוא מקדיש, והיתה דעתו
 6 להקדיש אילנות לבד וקרקע לבד.
 7 הגמרא מביאה את דעת רבי שמעון: דתנניא במשנה (ב"ב עא.).
 8 המקדיש את השדה, הקדיש את בולה – כל מה שבתוכה, כיון
 9 שמקדיש בעין יפה, ודעתו להקדיש כל מה שבשדה. רבי שמעון
 10 אומר, לא הקדיש אילנות שבה, אלא תרוב המורכב וסדן השקמה
 11 שהם גדולים ויונקים מהקרקע יותר משאר אילנות.
 12 הגמרא מוכיחה שהברייתא אינה כרבי שמעון. מקשה הגמרא: אי
 13 הברייתא כרבי שמעון, אימא סיפא, ששנינו, ולא עוד אלא אפילו
 14 הקדיש אילנותיו, ואחר כך הקדיש את הקרקע, כשהוא פודה,
 15 פודה את האילנות בשווייה, וחוזר ופודה את הקרקע בית זרע
 16 חומר שעורים בחמישים שקל כסף, ואי הברייתא כרבי שמעון,
 17 מדוע פודה וחוזר ופודה, לזיל בתר פדיון וליפרקו אגב ארעייהו
 18 – הרי יש ללכת אחר שעת הפדיון, שהם קדושים אז יחד, ולפדות
 19 האילנות אגב הקרקע בחמישים שקל, אף על פי שהקדישם זה לחוד

רב פפא מבאר שבפדיית אילנות מההקדש אין דיני שדה אחוזה: 60
 הקדיש אילנות ללא קרקע, פודה אותם מהקדש בשווייה ולא 61
 בחמישים שקל כשדה אחוזה, מאי מעמא, לפי שבענין פדיית שדה 62
 אחוזה, 'בית זרע' אמר רחמנא, שנאמר (שם כו טו) 'זרע חמר 63
 שערים בחמישים שקל כסף, ומשמע שדוקא קרקע שזורעים בה, 64
 ולא אילנות, שהם נפרדים בשווייהם. 65
 לא גאלין את האילנות מההקדש, ומכרן גובר לאחר, אין יוצאין 66
 לכהנים ביובל כשאר שדה אחוזה, לפי שבענין יציאת שדה אחוזה 67
 לכהנים ביובל, 'יהיה השדה' אמר רחמנא, שנאמר (שם כו כא) 68
 'יהיה השדה בצאתו ביובל קדש לה' בשדה החרם לכהן תהיה 69
 אחרת, ו'שדה' משמע דוקא שדה ולא אילנות. 70
 רב פפא מבאר דין פדיית אילנות מן הלוקח: מבר אילנות לחבירו, 71
 אין נגאלין – אין יכול לפרותן מהלוקח בפחות משתי שנים מומן 72
 מכירתם, מאי מעמא, מפני שבדין זה שאין המוכר יכול לגאול בתוך 73
 שתי שנים, 'במספר שני תבואות ימכר לך' (שם כה טו) אמר רחמנא, 74
 וכיון שתלה הכתוב דין זה בעשיית תבואות, משמע שהוא בכל דבר 75
 השייך בעשיית תבואה, והני בני תבואות נינהו – ואף האילנות 76
 שהרי מוציאם פירות. 77
 לא גאלין מן הלוקח, ונשארו בידו עד היובל, אין חזרת לבעלים 78
 ביובל ככל השדות, מאי מעמא, לפי שבענין חזרת שדות ביובל, 79
 'ושב לאחוזתו' אמר רחמנא, שנאמר (שם כה כח) 'וזיה ממכרו ביד 80
 הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביובל ושב לאחוזתו', ומשמע שדוקא 81
 אחוזה ודהיינו קרקע חזרת ביובל ולא אילנות שאינם אחוזה לפי 82
 שאינם מתקיימים לעולם. 83
 אמר מר – הובאו לעיל דברי רב פפא, הקדיש אילנות פודה 84
 בשווייה, ולא לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל. 85
 מקשה הגמרא: אמאי פודה בשווייה, וליקדשו האילנות אנב 86
 ארעייהו – אגב הקרקע שעומדים עליה, ובשעת פדיון ליפרקיה 87
 אנב ארעייהו – יפדס אגב הקרקע בחמישים שקל, וכי תימא – ואם 88
 תרצה לומר, שרק אילנות אקדיש, אבל ארעא – את הקרקע לא 89
 אקדיש, והאי ארעא חכמי נהרדעי, מאן דמוכר ליה דקלא 90
 לתבואה – המוכר דקל לחבירו, קני ליה – הלוקח לקרקע משיפולא 91
 ועד תהומא – מפני הקרקע שבשולי האילן עד לעומק התהום, 92
 דהיינו כל הקרקע, הרי שכל הקונה אילן קונה אף את הקרקע, וחזרה 93
 הקושיא למקומה, שיפרו האילנות אגב הקרקע בחמישים שקל ולא 94
 בשווייה כדברי רב פפא. 95
 מתרצת הגמרא: לאו מי איתמר עלה – האם לא שנינו על זה, 96
 שהוא רק באופן שבא הלוקח מחמת מענה, שטוען שבשעת הקנין 97
 כתב לו בשטר, שמקנה לו אף את הקרקע שתחת האילן, אבל בלא 98
 זה, אף נהרדעי מודים שאין מוכר לו קרקע. 99
 שנינו במשנה: המקדיש שדה מקנה לרבנן נותן שווייה, אבל לרבי 100
 אליעזר אחד שדה מקנה ואחד שדה אחוזה, נותן על זרע חומר 101
 שעורים בחמישים שקל כסף. 102
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את מחלוקתם: תנו רבנן בברייתא, 103
 נאמר בפדיית שדה מקנה, 'וחשב לו הפהן את מכסת הערפך עד שנת 104
 היובל' (ויקרא כו כג), ומבארת הברייתא: 'במכסת' – במנן דמי 105
 השדה, מה בא ללמוד – מה בא ללמד, הרי סברא היא שהשדה 106
 נפריית בשווייה, אלא לפי שנאמר בשדה אחוזה שנפריית לפי 'זרע 107
 חומר שעורים בחמישים שקל כסף' (שם כו טו), יכול אף שדה 108
 מקנה כן, שתיפדה זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף, תלמוד 109
 לומר – מלמדנו הכתוב 'מכסת', ששדה מקנה אינה כן אלא נפדיית 110
 בשווייה דמיה. 111
 רבי אליעזר אומר, נאמר כאן בשדה מקנה (שם כו כג) 'וחשב לו 112
 הפהן את מכסת הערפך עד שנת היובל', ונאמר להלן בשדה אחוזה 113
 (שם כו יח) 'וחשב לו הפהן את הכסף על פי השנים הנותרת עד שנת 114
 היובל', מה להלן בשדה אחוזה פדייתה בדבר קצוב, דהיינו חמישים 115
 שקל, אף כאן בשדה מקנה, פדייתה בדבר קצוב – חמישים שקל 116
 כסף לכל זרע חומר שעורים. 117
 שנינו במשנה שלרבי אליעזר בשדה מקנה אין הבעלים מוסיפים 118
 המשך בעמוד קנא

תלמוד לומר (ויקרא כו כב) 'ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה 1
 אחוזתו יקדיש לה', למדנו מתיבות 'אשר לא משדה אחוזתו', ששדה 2
 מקנה היא רק שדה שאינה שדה אחוזה בשעת ההקדש, יצתה זו 3
 שירשה קודם שהקדישה, שבשעת הקדש היא שדה אחוזה, ואינה 4
 נפריית כשדה מקנה בשויה אלא בחמישים שקל כשדה אחוזה, אבל 5
 אם הקדישה ואחר כך מת אביו, שבשעת ההקדש היתה שדה מקנה, 6
 דינה כשדה מקנה. 7
 הגמרא מוכיחה מהברייתא שלרבי שמעון שעת הפדיון קובעת. 8
 מדייקת הגמרא: [ואילו רבי יהודה ולרבי שמעון שחלקו על רבי 9
 מאיר, אפילו אם הקדישה ואחר כך מת אב, שבשעת הקדש היתה 10
 שדה מקנה, מכל מקום שדה אחוזה הויה] – (היא), מאי מעמא, אי 11
 משום שלמדו זאת מקרא – מן הפסוק, הרי הקרא לכהן רבי מאיר 12
 הוא דאמא – מהפסוק ניתן ללמוד רק כרבי מאיר ששדה אחוזה היא 13
 כל שהיתה שדה אחוזה בשעת הקדש, אבל אין מוכח שאף 14
 כשנעשתה שדה אחוזה אחרי שהקדישה דינה כשדה אחוזה, אלא 15
 לא – ודאי טעמו של רבי שמעון משום דאילו בטר – שהולך אחר 16
 שעת הפדיון, ואז כבר מת אביו, ולכן דינה כשדה אחוזה. וכיון 17
 שאמרה הברייתא לעיל (ע"א) שכשלא הוקדשו האילנות עם 18
 הקרקע, אף שבשעת הפדיון שניהם קדושים, נפדים כל אחד בפני 19
 עצמו, אם כן אינה כרבי שמעון, וחזרה הקושיא על רב הונא 20
 למקומה. 21
 הגמרא דוחה את הראיה מהברייתא: אמר רב נחמן בר יצחק, אין 22
 טעמם משום שהלכו אחר שעת הפדיון, אלא רבי יהודה ורבי 23
 שמעון קרא אשכחו ודרוש – מצאו לדרוש מן הפסוק אף כדבריהם, 24
 כי אם בן שהפסוק מלמד רק כדברי רבי מאיר שכשהקדישה לאחר 25
 שמת אביו דינה כשדה אחוזה, לכתוב רחמנא 'אם את שדה מקנתו 26
 אשר לא אחוזתו', ללא המלה 'משדה', מאי 'משדה', ללמד שרק 27
 שדה שאינה ראויה להיות כלל שדה אחוזה דינה כשדה מקנה, כי 28
 'משדה' משמע שאף במקצת אינה שדה אחוזה, אבל אם 29
 כשהקדישה אפשר שתהיה עוד שדה אחוזה אם ימות אביו קודם 30
 היובל, דינה כשדה אחוזה. 31
 הגמרא מבארת ששדה שאינה ראויה לזריעה, אף על פי שהיא שדה 32
 אחוזה פעמים אין דינה כן: אמר רב פפא, הקדיש מרשין – אדמת 33
 סלעים, פודין בשווייה ולא בחמישים שקל, מאי מעמא, מפני שבענין 34
 פדיית שדה אחוזה, 'בית זרע' אמר רחמנא, שנאמר (ויקרא כו טו) 35
 'זרע חמר שערים בחמישים שקל כסף, ומשמע שזה דוקא בקרקע 36
 הראויה לזריעה, והני – סלעים אלו, לא בני זריעה נינהו. 37
 לא גאלין המקדיש מן ההקדש, ומכרם הגובר לאחר, יוצאין הטרשין 38
 לכהנים ביובל כשדה אחוזה, מאי מעמא, מפני שבענין יציאת שדה 39
 אחוזה לכהנים ביובל, 'שדה' אמר רחמנא, שנאמר (שם כו כא) 40
 'יהיה השדה בצאתו ביובל וגו' לכהן תהיה אחרת, ומשמע שזה אף 41
 בשדה כל דהו – כלשהו, ואף בטרשין, כיון שהיא קרויה שדה. 42
 המוכר שדה אחוזה לחבירו, רשאי לפרותה בעל כרחו של לוקח, 43
 ומשלם לפי מספר השנים שנותרו עד היובל. אולם למדו חז"ל (להלן 44
 כט): מהפסוק (ויקרא כה יד-טו) 'וכי תמכרו ממכר לעמיתך וגו' 45
 במספר שני תבואות ימכר לך, שאין המוכר יכול לגאול עד שתי שנים 46
 אחר המכירה. רב פפא מבאר דין הטרשין לענין מכר: מבר מרשין 47
 לחבירו, נגאלין מן הלוקח, אף כשעברו פחות משתי שנים 48
 מהמכירה, ולא כשדה אחוזה, מאי מעמא, מפני שבדין זה שאין 49
 המוכר יכול לגאול בתוך שתי שנים, 'במספר שני תבואות ימכר לך' 50
 (שם כה טו) אמר רחמנא, ומשמע שזה רק בשדות הראויים 51
 לתבואה, והאי לאו בני תבואה נינהו – וטרשין אלו אינם בני 52
 תבואה. 53
 לא גאלין המוכר מן הלוקח, חזרת השדה לבעלים ביובל כשאר 54
 שדה אחוזה, מאי מעמא, מפני שבענין שיבת קרקעות לבעלים 55
 ביובל, 'ושב לאחוזתו' (שם כה כח) אמר רחמנא, שנאמר (ויקרא כה 56
 כח) 'וזיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביובל ושב 57
 לאחוזתו', ומשמע שזה בכל מה שנקרא אחוזה, והאי נמי – וגם 58
 טרשין אלו, אחוזה היא. 59

1 עשרה. לא כך הוא אלא שתי גלויות היו, וכך פירוש השמועה, וְלוּ
 2 בַּשָּׁנָה שֶׁבַע לְכִיבוּשׁ יְהוּדִים, שֶׁהִיא שְׁמֹנֶה לַמְּלוּכָה נְבוּכַדְנֶצַּר
 3 נֶצַר, שֶׁמֶלֶךְ שְׁנַת אַחַת קוֹרֵם שְׂכִיבֵשׁ אֶת יְהוּדִים, וְלוּ בַּשָּׁנָה שֶׁמֹּנֶה
 4 עֲשָׂרָה לְכִיבוּשׁ יְהוּדִים, שֶׁהִיא שְׁנַת תְּשַׁע עֲשָׂרָה לַמְּלוּכָה נְבוּכַדְנֶצַּר.
 5 וְהִיא חוֹרֵבן הַבַּיִת בַּשָּׁנָה שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְכִיבוּשׁ יְהוּדִים שֶׁהִיא
 6 עֶשֶׂר שָׁנִים מַגְלוֹת יְהוּדִים (בְּלֹא שְׁנַת הַגְּלוּת עֲצֻמָּה), הוֹסֵף עַל כֵּךְ
 7 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁמֵּהחֹרֵבן עַד הַנְּבוּאָה, הָרִי עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה
 8 מַגְלוֹת יְהוּדִים עַד נְבוּאֵת יְחֻזְקָאל. וּבְדָמָר מֶר בַּשָּׁנָה רִאשׁוֹנָה
 9 לַמְּלוּכָתוֹ, בִּפְיֵשׁ נְבוּכַדְנֶצַּר אֶת הָעִיר נִינְוָה,

1 לדברי רבינא חשבון השנים בדברי יחזקאל, בכל אופן, מה ששנינו
 2 שגלו בתשע עשרה לכיבוש יהויקים קשה לדבריו, שהרי גלות
 3 יהויכין היתה בשנת שבע לכיבוש יהויקים, ומאותה שנה עד שנת
 4 החורבן שהיתה בתשע עשרה לכיבוש, אף בלא שנת הגלות עצמה
 5 ובלא שנת החורבן, אחת עשרה שנה, הוסף על כך חמש עשרה
 6 שנה, שלדברי רבינא היו מהחורבן עד נבואת יחזקאל, הרי עשרים
 7 ושש.
 8 מתרצת הגמרא: מִי סְבַרְתָּ שְׁלֹשׁ גְּלוֹת הָיוּ – הָאֵם סָבַר אֵת
 9 שְׁשַׁלֵּשׁ גְּלוֹת הָיוּ, בְּשֶׁבַע לְכִיבוּשׁ יְהוּדִים, בְּשִׁמּוֹנֶה עֶשְׂרֵה וּבְתִשְׁעַ

המשך ביאור למס' ערכין ליום שישי עמ' ב

1 נזק, לִימָא – הָאֵם נֹאמַר שְׁמַתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּתַנִּין
 2 בַּמִּשְׁנָה (ב"ק לג), רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, אִף שׁוֹר תָּם שֶׁחָבַל בְּאָדָם וְגַם
 3 הָאָדָם חָבַל בְּשׁוֹר, וְנִזְוָק הָאָדָם יוֹתֵר מִמָּה שְׁנִזְוָק הַשׁוֹר, מִשְׁלָם בֶּעַל
 4 הַשׁוֹר בְּמוֹתָר – אֵת הַהִפְרָשׁ שְׁנִזְוָק הָאָדָם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁזִּזְוָק אֵת
 5 הַשׁוֹר, נִזְוָק שְׁלָם, הָרִי שֶׁסָּבַר רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁאִף שׁוֹר תָּם שֶׁזִּזְוָק אֵת
 6 הָאָדָם מְשַׁלֵּם נֹזֵק שְׁלָם, וְלֹא כַּמִּשְׁנֵיתִינוּ.
 7 מתרצת הגמרא: אֲפִילוּ תִימָא – יָכוֹל אֵתָּה לֹמַר שֶׁמִּשְׁנֵיתִינוּ כְּרַבִּי
 8 עֲקִיבָא, וְלֹא רַק מוֹעֵד אֲלֵא הוּא הָרִין דְּאֲפִילוּ תָם נְמִי מְשַׁלֵּם נֹזֵק
 9 שְׁלָם, וְאִידִי דְקָא בְּעֵי לְמַתְנָא סִיפָא – אֲלֵא מִפְּנֵי שְׂרָצָה הַתְּנֵא
 10 לְשַׁנּוֹת בְּהַמְשַׁךְ דִּין שׁוֹר שֶׁחָמַט עֲבָד אוֹ חוֹרִין, דְּכַמּוֹעַד
 11 הוּא דְמִשְׁכַּחַת לָהּ – שְׁדוּוּקָא בְּמוֹעֵד אֵתָּה מוֹרָצָא דִּין זֶה, אֲבָל בְּתָם
 12 לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ – אִין שִׁיךְ דִּין זֶה, שֶׁאִין חַיִּיב תְּשַׁלּוּמִים לְשׁוֹר תָּם
 13 הַהוֹרָג אָדָם, מִשּׁוּם הֵי קִתְּנֵי מוֹעֵד – מִשּׁוּם כֵּן הוֹכִיר הַתְּנֵא
 14 בְּתַחֲלִיל הַמִּשְׁנָה 'שׁוֹר הַמוֹעֵד'.

משנה

1 המשנה ממשיכה בדינים שנאמרו להקל ולהחמיר: פְּאוֹנָם וּבְמַפְתָּהּ,
 2 פְּעֻמִּים שֶׁהָדִין לְהַקֵּל עַל הָאוֹנָס הַמַּפְתָּה, וּפְעֻמִּים שֶׁלְּהַחְמִיר עֲלֵיו.
 3 בִּיצֵד, אַחַד (בין) שְׁאֵנָם וּפִיתָה אֵת נַעֲרָה מִמְּשַׁפְּחָה גְּדוּלָּה
 4 שֶׁכִּפְּהוּנָה שֶׁמַּחֲמַת חֲשִׁיבוּתָה בּוֹשֶׁתָה מְרוּבָה, וּבִין שֶׁאֵנָס וּפִיתָה אֵת
 5 נַעֲרָה מִמְּשַׁפְּחָה הַקְּטָנָה (–שִׁפְחָה) שֶׁכִּפְּהוּנָה שֶׁאִין בּוֹשֶׁתָה גְּדוּלָּה
 6 כֹּל כֵּךְ, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סֵלְעִים קֵנֵס לְאִבֵי הַנַּעֲרָה. נִמְצָא דִּין זֶה מִיִּקְל
 7 בְּגְדוּלָּה שֶׁבְּכַהוֹנָה וּמַחְמִיר בְּקִטְנָה שֶׁבִישְׂרָאֵל.
 8 וְשִׁיעוֹר הַבּוֹשֶׁת וְהַפְּנָם שֶׁצִּירֵךְ לְשַׁלֵּם בְּנוֹסָף לְחַמִּישִׁים סֵלְעִים, הַכֹּל
 9 לְפִי הַמְּכַיֵּשׁ וְהַמְּתַבְּיֵשׁ, שֶׁכִּשְׂאֵדָם בִּינוּנֵי מְבִישֵׁי, הַבִּשְׁתׁ יוֹתֵר גְּדוּלָּה
 10 מִכִּשְׂאֵדָם חֲשׁוּב אוֹ פְּשוֹט מְבִישֵׁי, וְכֵן אִם הַמְּתַבְּיֵשׁ הוּא אָדָם חֲשׁוּב,
 11 בִּשְׁתוֹ גְּדוּלָּה מֵאֲשֶׁר כִּשְׂהוּא אָדָם פְּשוֹט.

גמרא

1 הגמרא מבררת מה מקור תשלומי הבושת והפגם. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא:
 2 אָמַר – מְדוּעַ חַיִּיב לְשַׁלֵּם גַּם בּוֹשֶׁת וּפְגָם, אִימָא – נֹאמַר שֶׁחֲמִישִׁים
 3 סֵלְעִים אָמַר רַחֲמָנָא שְׁחִיבֵי הָאוֹנָס הַמַּפְתָּה לְתַת, מְכַל מִילֵי – עֲבוֹר
 4 כֹּל חַיִּיבֵי, וְאִינוּ חַיִּיב עוֹד בְּבוֹשֶׁת וּפְגָם.
 5 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב וְעִירָא, אִם כֵּן יֵאמְרוּ וְיִתְמָדוּ הָאֲנָשִׁים,
 6 כִּיצַד יִתְכֵּן שֶׁגַם אִם בְּעַל בַּת מַלְכִים מְשַׁלֵּם חֲמִישִׁים סֵלְעִים, וְגַם אִם
 7 בְּעַל בַּת הַדְּיוֹטוֹת מְשַׁלֵּם חֲמִישִׁים סֵלְעִים, אֲלֵא עַל כְּרַחֵךְ שִׁישׁ עֲלִיו
 8 עוֹד תְּשַׁלּוּמֵי בּוֹשֶׁת וּבְדָם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין בַּת מַלְכִים לְבַת הַדְּיוֹטוֹת,
 9 שְׁנוֹתָן לְכֹל אַחַת כְּפִי בּוֹשֶׁתָה.
 10 אֲבִי דוּחָה: אָמַר לִיה אֲבִי, אִי הֵי, נְבִי שׁוֹר שֶׁחָמַט עֲבָד נְמִי,
 11 יֵאמְרוּ הָאֲנָשִׁים, כִּיצַד יִתְכֵּן שֶׁגַם כִּשְׂהָרַג הַשׁוֹר עֲבָד נֹזֵק מְרִגְלִית
 12 שֶׁעֲבוּדָתוֹ חֲשׁוּבָה, מְשַׁלֵּם בֶּעַל הַשׁוֹר שְׁלֹשִׁים סֵלְעִים, וְגַם כִּשְׂהָרַג
 13 עֲבָד עוֹשֶׂה מְעַשֶׂה מַחְטָא שֶׁאִין עֲבוּדָתוֹ חֲשׁוּבָה כֹּל כֵּךְ, מְשַׁלֵּם
 14 שְׁלֹשִׁים סֵלְעִים, וּמִכֹּל מְקוּם לֹא חִילְקָה הַתּוֹרָה בֵּינֵיהֶם, וְאִם כֵּן אִף
 15 כֵּן אֲפֻשֶׁר שֶׁאֵמְרָה תּוֹרָה חֲמִישִׁים סֵלְעִים בֵּין בַּת מַלְכִים וּבֵין בַּת
 16 הַדְּיוֹטוֹת, וְנִמְנֵן שֶׁמְשַׁלֵּם אִף בּוֹשֶׁת וּפְגָם.
 17 רַב זְעִירָא שֶׁבַּ מְתַרְץ תִּירוּץ אַחַר: אֲלֵא אָמַר רַב וְעִירָא,

משנה

1 המשנה ממשיכה בדינים שנאמרו להקל ולהחמיר: בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד
 2 שֶׁחָמַט אֵת הָעֶבֶד, פְּעֻמִּים שֶׁהָדִין לְהַקֵּל עַל הַשׁוֹר, וּפְעֻמִּים
 3 שֶׁלְּהַחְמִיר עֲלֵיו. בִּיצֵד, אַחַד (בין) שֶׁחָמַט הַשׁוֹר אֵת הַנָּאָה
 4 שֶׁכִּפְּהוּנָה, וּבִין שֶׁחָמַט אֵת הַנַּעֲרָה שֶׁכִּפְּהוּנָה, נוֹתֵן בֶּעַל הַשׁוֹר
 5 לְאִדוֹן הָעֶבֶד שְׁלֹשִׁים סֵלְעִים, וְלֹא לְפִי שׁוּי הָעֶבֶד. נִמְצָא דִּין זֶה מִיִּקְל
 6 בְּנֵאָה שֶׁבְּעַבְדִים וּמַחְמִיר בְּכַעֲרוֹ שֶׁבְּעַבְדִים.
 7 הַמִּית הַשׁוֹר אָדָם בֶּן חוֹרִין, נוֹתֵן בֶּעַל הַשׁוֹר לְיוֹרְשֵׁי הַנְּהָרַג,
 8 תְּשַׁלּוּמִים בְּשִׁיעוֹר שְׁוִיוֹ שֶׁל הַנִּזְוָק.
 9 הַכֹּל הַשׁוֹר פְּזָה וְזָוָה, דֵּהִינּוּ בֵּין עֲבֵד וּבֵין בֶּבֶן חוֹרִין, וְהַזִּיק, נוֹתֵן
 10 בֶּעַל הַשׁוֹר לְנִזְוָק נֹזֵק שְׁלָם.

גמרא

1 הגמרא מבררת כשיטת איזה תנא שנויה משנתינו. מְדִיִּיקַת הַגְּמָרָא:
 2 מִמָּה שֶׁנִּקְטָה הַמִּשְׁנָה 'בְּשׁוֹר הַמוֹעֵד', מִשְׁמַע שֶׁכֹּל דֵּינֵי הַמִּשְׁנָה וְאִף
 3 הַסִּיפָא שֶׁשׁוֹר שֶׁחָבַל בְּאָדָם מְשַׁלֵּם נֹזֵק שְׁלָם, אִם הִיא זֶה בְּשׁוֹר מוֹעֵד,
 4 אִין (–כֵּן), אֲבָל אִם הִיא זֶה בְּשׁוֹר תָּם, לֹא, וְאִין מְשַׁלֵּם אֲלֵא חֲצִי